

ELŐSZÓ

Hogyan keletkezett ez a könyv?

2004 kora nyarán Steve Jobs felhívott telefonon. Az elmúlt évek során néha rám talált barátságosan, esetenként nagy vehemenciával, különösen, ha új termékkel állt elő, és szeretne volna, ha arról a *Time* vagy a CNN – ahol dolgoztam – beszámol. Mostanában, hogy már ezek egyikéhez sem tartozom, nem sokat hallottam róla. A telefonon beszélgettünk egy kicsit az Aspen Intézetéről, ahova nemrégén léptem be, és meghívtam, hogy mondjon egy beszédet a nyári táborukban, Coloradóban. Azt mondta szívesen eljönne, de nem akar színpadon beszélni. Ehelyett azt javasolta, menjünk el inkább sétálni, és közben beszéljünk.

Ez egy kicsit furcsának tűnt. Még nem tudtam, a hosszú séta a kedvence a komoly beszélgetésekhez. Kiderült, azt szeretné, írjam meg az életrajzát. Nemrégiben adtam ki Benjamin Franklinét, és írtam egy másikat is, Albert Einsteinról, így az első, félig viccesnek szánt reakcióm az volt, gondolja, hogy ezekkel a tudósokkal egy sorban említhető? Akkor úgy gondoltam, hogy változékony karrierjének kellős közepén jár, és még sok hullámhegy és -völgy áll előtte, ezért haboztam. „Most nem – mondtam –, majd egy-két évtized múlva, ha visszavonulsz.”

1984 óta ismerem, azóta, hogy a manhattani Time-Life Buildingben együtt ebédelt a szerkesztőkkel és közben az új Macintoshát dicsőítette. Már akkor is sértődős volt. Rátámadt a *Time* egyik tudósítójára is, mert szerinte megsértette őt egy túlságosan leleplező cikkében. Később elbeszélgetve velem, engem is egészen meghódított elkötelezettségének ereje, ahogy oly sokakat már az évek során. Kapcsolatban maradtunk, még azután is, hogy eljött az Apple-től. Mindig, amikor volt valami nagy dobása – mint például a NeXT vagy a Pixar animációs filmstúdió – bűbájának sugara hirtelen ismét elért engem is. Ilyenkor tüstént el akart vinni Manhattan szívében egy

sushi étterembe, hogy elmesélje, az amit most megcsinált, az tényleg a legjobb dolog, amit valaha is gyártott. Mindig kedveltem őt.

Amikor visszakapta az Apple trónusát, a *Time* címlapjára tettük. Röviddel ezután az ötleteit ajánlotta az évszázad legbefolyásosabb embereiről készülő sorozatunkhoz. Elindította a „Think Different” (Gondolj mást!) kampányát, amelyben nagyra tartott emberek emblemikus fotói tűntek fel. Jobs lenyűgözőnek találta azt az ötletét, hogy tudatosítsa a kivételes személyiségek történelmi hatását.

Azt követően is, hogy kitértem életrajzának megírása elől, egyszer-más-kor hallottam azért felőle. Egy alkalommal e-mailen megkérdeztem tőle, igaz-e, amit a lányomtól hallottam, hogy az Apple-logó Alan Turing előtti tisztelgésnént keletkezett. Turing a számítógépek brit úttörője volt, megfejtette a németek háborús kódjait, majd úgy követett el öngyilkosságot, hogy ciánnal átítatott almába harapott. „Bárcsak gondoltam volna erre – válaszolta –, de nem.” A kérdés nyomán azután levelezésbe kezdtünk az Apple kezdeti éveiről, és azon kaptam magam, hogy beindított a téma: talán mégis, megírom a könyvet. Amikor Einsteinról szóló könyvem megjelent eljött egy könyvbemutatóra Palo Altóba, félrevont, és bizonygatta, hogy az ő élete igazán jó anyag lenne.

Kitartása zavarba ejtett. Köztudott volt, hogy a magánéletét megtartja magának, és semmi okom nem volt feltételezni, hogy bármelyik könyvemet olvasta volna valaha is. „Majd egyszer, talán” – mondtam neki akkor is. 2009-ben azonban a felesége, Laurene Powell kerek-perec azt mondta: „Ha valaha is könyvet akarsz írni Steve-ről, jobban teszed, ha most írod”. Akkor esett át a második orvosi kezelésen. Megmondtam Laurene-nak, hogy amikor Steve először felvetette az ötletet, fogalmam sem volt, hogy beteg. „Szinte senki sem tudta – magyarázta Laurene. – Pont az előtt hívtok fel téged, mielőtt rákkal megoperálták, és még akkor is titkolta”.

Akkor határoztam el, megírom ezt a könyvet. Meglepett, hogy Jobs készséggel elfogadta feltételeimet: nem ellenőrizheti, sőt, meg sem nézheti a könyvet, mielőtt elkészülne. „Ez a te könyved – mondta –, még csak el sem fogom olvasni.” Később, az ősz folyamán úgy tűnt, mást gondol az együttműködésről. Azt nem tudtam, hogy a rák újabb szövődményei támadták. Nem hívtok vissza egy ideig, így én is félretettem a könyv tervét.

Azután váratlanul, 2009 szilveszterének késő délutánján felhívott. Ott-hon volt a Palo Altó-i házában a húgával, Mona Simpsonnal. Felesége és a három gyerek rövid időre síelni mentek, de ő nem volt elég jól ahhoz, hogy velük menjen. Elmélkedő hangulatban volt, több mint egy órán át beszélt.

Visszaemlékezett, ahogy tizenkét évesen meg akarta építeni a frekvencia-mérőt, és hogy nézte ki a telefonkönyvből Bill Hewlett, a HP alapítójának telefonszámát, majd arra is, ahogy felhívta, alkatrészeket kérve tőle. Jobs elmondta, élete elmúlt tizenkét éve – amióta visszatért az Apple-höz –, a legtermékenyebb korszaka volt, a legtöbb új terméket hozva létre. De célja igazából az, amit Hewlett és barátja, David Packard ért el, egy olyan vállalat létrehozása, amelyet annyira átítat az innovatív kreativitás, hogy túlélheti őt.

„Emberként mindig úgy gondoltam magamra, mint egy gyerekre, aki szereti az elektronikát – mondta. – Aztán olvastam valamit, amit egyik hősöm, Edwin Land a Polaroidtól, mondott. Arról, hogy milyen fontosak azok az emberek, akik az emberség és a tudomány kereszteződésében állnak, és úgy határoztam, ez az, amit csinálni akarok”. Olyan volt, mintha az életrajzához akart volna témákat ajánlani.

Izgalmas a kreativitás, ami akkor bújik elő, amikor egy erős egyéniségben az emberség és a tudomány egymással találkozik. Ez érdekelt a leginkább akkor is, amikor Franklin és Einstein életrajzait megírtam, és meggyőződésem, hogy ez lesz a XXI. század innovációs gazdaságának is a kulcseleme.

Megkérdeztem Jobsot, miért akarja, hogy én írjam meg az életrajzát. „Azt hiszem, te képes vagy megszólaltatni az embereket” – válaszolta. Erre nem számítottam. Tudtam, hogy beszélni fogok olyan emberekkel, akiket kirúgott, akiket becsapott, cserbenhagyott, vagy másképp dühített fel, és tartottam attól, hogy kellemetlenül érinti, ha beszélek ezekkel az emberekkel. Valóban megrettent, amikor a fülébe jutott, hogy kikkel készítettem interjút. Néhány hónappal később azonban bátorítani kezdte az embereket, még az ellenfeleit és a volt barátnőit is, beszélgessenek velem. Semminek sem akart határt szabni. „Sok olyat tettem, amire nem vagyok büszke, mint például, hogy huszonhárom éves koromban teherbe ejtettem a barátnőmet, és ahogy ezt a kérdést kezeltem – mondta. – De nincs egy csontváz sem a szekrényemben, amit ne engedhetnék kiesni.”

Végül vagy negyven interjút készítettem vele. Egyes beszélgetések formális interjúk voltak Palo Alto-i nappalijában, másokra a hosszú séták vagy autózások közben került sor, de volt, amit telefonon folytattunk. Látogatásaim másfél éve alatt egyre intimebb és kitárulkozóbb lett, úgyhogy néhány esetben tanúja lehettem annak a jelenségnek, amivel kapcsolatban a régi Apple-beli kollégái emlegették Jobs valóságtorzító mezőjét. Történeteinek ellenőrzésére és kiegészítésére több mint száz baráttal, rokonnal, versenytárral, ellenféllel és munkatárssal készítettem interjút. Felesége, Laurene,

aki segített a projekt megszervezésében, szintén nem kért semmilyen korlátozást vagy kontrollt, és azt sem, hogy megjelenése előtt láthassa a könyvet. Erősen ösztökélt, hogy őszintén írjak a gyengeségeiről éppúgy, mint az erősségeiről. Ő az egyik legtalpraesettebb, legalaposabb ember, akivel valaha találkoztam. „Az az igazság, hogy vannak Steve életében és személyiségében rendkívül kusza részek – mondta az elején –, nehogy tisztára sikáld ezeket! Jól mesél, de tényleg figyelemreméltó a története, szeretném, ha őszintén írnád le!”

Az olvasó ítéletére hagyatkozom, sikerült-e teljesítenem ezt a küldetést? Biztos vagyok abban, hogy e dráma szereplői egyes eseményekre másképp emlékeznek, néha meg én is csapdába estem Steve valóságtorzító mezőjében. Egyes vonatkozásokban jó felkészülés volt erre a munkára a Henry Kissingerről írt könyvem. Jobsszal kapcsolatban ugyanis ugyanazt tapasztaltam: az emberek erősen szélsőséges pozitív vagy negatív érzelmei beindítják az ún. Rasómon-effektust¹. Minden tőlem telhetőt megtettem annak érdekében, hogy az egymásnak ellentmondó elbeszéléseket tisztességesen kiegyensúlyozzam, és a felhasznált források is átláthatóak legyenek.

Ez a könyv egy hullámvasútszerű életéről, egy kreatív vállalkozó perzselően erős személyiségéről szól, akinek szenvedélyes törekvése a tökéletességre és vad elszántsága a mindennapi élet hat területét forradalmasította: a személyi számítógépeket, az animációs filmeket, a zenét, a telefont, a táblagépet és a digitális könyvkiadást. Még hozzáadhatunk egy hetediket, a kiskereskedelmi áruházakat, amelyeket ugyan Jobs nem forradalmasított, de újragondolt. Ezen felül új piacot nyitott a digitális tartalmak számára, amelyek inkább az alkalmazásokra, mint website-okra épülnek. Így aztán nem csupán mindent megváltoztató termékeket alkotott, hanem második nekifutásra olyan tartósan fennmaradó, a DNS-ével megáldott céget hozott létre, amely tele van kreatív tervezőkkel és vakmerő mérnökökkel, akik képesek tovább vinni a vízióját.

Reményeim szerint ez a könyv az innovációról is szól. Most, amikor az Egyesült Államok éppen megpróbálja megtalálni a módját annak, hogy

¹ A Rasómon-effektus Kuroszava Akira *A vihar kapujában (Rasómon)* című 1950-ben készített nemzetközileg is elismert filmje kapcsán fogalmazódott meg, amelyben egy gyilkosság történetét minden jelenlévő elmondja, de mindenki a saját nézőpontjából. Nincs uralkodó megközelítés, ezért magunknak kell megítélnünk, hogyan is történt valójában az eset. A film alapja Akutagava Rjúnoszuke két elbeszélése: „A bozótmedyben” (Jabu no naka) és „A vihar kapujában” (Rasómon). In Akutagava Rjúnoszuke: *A vihar kapujában – Elbeszélések*. Ford.: Lomb Kató, Európa, 1960.

megőrizze előnyét az innováció terén, amikor a vállalatok szerte a világban a digitális kornak megfelelő innovatív gazdaságot próbálnak építeni, Jobs a találmányosság, képzelőtehetség és a folyamatos innováció egyik kiemelkedő példájaként áll előttünk. Tudta, hogy a XXI. században az értékteremtés legjobb módja, ha a kreativitást és a technikát vegyítjük, így hozva létre egy olyan céget, ahol a képzelőerő szökelléseit a mérnöki munka figyelemre-méltó tetteivel kombinálják. Az Apple-nél ő és a munkatársai gyilkosság történetét minden jelenlévő elmondja, de mindenki a saját nézőpontjából. Nincs uralkodó nézőpont, ezért magunknak kell megítélnünk, hogyan is történt valójában az eset. E különös módszer által kiváltott hatást nevezik – ma már nem csak a filmművészetben – Rashomon-effektusnak. képesek voltak másképp gondolkodni. Nem csupán a fókuszcsoporthoz alapozva érték el szerény haladást a termékfejlesztésben, hanem olyan termékeket és szolgáltatásokat is kifejlesztettek, amelyekről a fogyasztók még nem is tudták, hogy szükségük lesz azokra.

Nem modellértékű főnök, vagy példaértékű ember, ebben a megméretetésben nem versenyképes. Démonok vezették sokszor, ezért a körülötte lévőket dühbe, kétségbeesésbe tudta kergetni. Személyisége, szenvedélye és termékei azonban kölcsönösen hatottak egymásra, úgy, ahogy az Apple hardverei és szoftverei is egy integrált rendszer részei. Története tanulságos és figyelmeztető, tele van az innovációról, a személyiségjegyekről, a vezetésről és az értékekről szóló tanulságokkal.

Shakespeare V. Henrikje – amely arról szól, hogy az önféjű és éretlen Hal hercegből szenvedélyes, de érzékeny, kőszívű, de érzélgős, lelkesítő, de törekeny király válik – egy figyelmeztetéssel kezdődik: „Láng-múzsát, oh! nekem, ki felszökell / A képzelet legtündöklőbb egébe.”² Hal herceg egyszerű helyzetben volt, mert neki csak egy apa örökségével kellett foglalkoznia. Steve Jobs számára a feltalálás és felfedezés fénylő mennyországába történő felemelkedés két pár szülővel, és egy olyan völgygel kezdődik, amely még csak tanulta, miként kell a szilíciumból aranyat csinálni.

² Shakespeare: *V. Henrik király*, Bevezetés. Fordította: Lévay József.

Twica.Hu.Ak.Vlog